

H 5843

1865

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

38214

Gesti-ma-rahwa

Kalender

ehf

Täht-Ramat

1866

aasta peale pärrast meie

Issanda Jeesuse Kristusse
sündimist.

Sel aastal on 365 päeva.

Tallinnas,

trükitud Lindworsi pärrijate kirjadega.

Märkide seletus.

- Noor-kuu. ☉ Täis-kuu.
) Esimene weerand. ☾ Wiimne weerand.
 e. l. enne lõunat. — p. l. pärast lõunat.
 P. Püha. — p. pärast ehk pääw.

Aasta muutmised.

- Remade** hakkab 8. Paastu-kuu pääwal kellu 9, 33 minutit p. lõunat. Siis on pääw ja ö ühe pikkused.
Sui hakkab 9. Jaani-kuu pääwal kellu 6, 11 minutit p. Siis on meil kõige piksem pääw.
Sügise hakkab 11. Mihkli-kuu pääwal kellu 8, 29 minutit e. lõunat. Siis on jälle pääw ja ö ühe pikkused.
Talwe hakkab 10. Jõulu-kuu pääwal kellu 9, 5 minutit enne lõunat. Siis on meil kõige lühem pääw.

Jõulu ja Wafila-pääwa wahel on 6 nädalat 3 pääwa.

Pääwa- ja Kuu-warjutamised.

Sel 1866 aastal on 3 Pääwa- ja 2 Kuu-warjutamist, aga keel siin Eesti-maal nägemata.

Von der Censur gestattet, jedoch nur in den Dfseegouvernements abzusenden. Dorpat, den 24. September 1865. Nr. 113.

Aastaid arwatakse tänawu:

	Aastat.
Maailma loomisest	5815
Jeefuse Kristuse sündimisest	1866
Tartu linna ülesehitamisest	836
Niifiuso Riamaale tulemisest	675
Tallinna ülesehitamisest	647
Pernu linna alustamisest	611
Raamatude trükimise hakatusest	426
Luteruse õige usu üleswõtmisest	349
Lindworsi trükimaja hakatusest	258
Wanast karkust	209
Wäe Brandenburgi minemisest	188
Toompää arapõlemisest	182
Suurest nätlasest Riia- ja Tallinna maal	171
Peeterburgi linna ülesehitamisest	163
Teisest karkust	156
Meie Maa Wene-riigi walitsuse alla saamisest	156
Tartu suure kooli alustamisest	64
Uute röögidest panemisest	63
Prantsuse Moskwas olemisest	54
Eesti-maa priuse kuulutusest	49
Meie suure Keisri Herrale Aleksandri II. sündim. ..	48
Riia-maa priuse kuulutusest	47
Jumalateenistusest ne kiriku-seaduse järel	32
Krim sõda hakatusest	12
Meie Keisri Herrale Aleksandri II. walitsuse hak. ..	11
Wiimsest hinge kirjutusest	8
Wene-maa priuse kuulutusest	5

Nääri pääw. — Kristuse ümberseikamisest. Luf. 2, 21.

1 Laupäääw | Nääri pääw | Aita Jummal!

P. p. Nääri p. — Joosep lähäb Egiptuse maale. Matt. 2, 13-23.

2 Pühap. | Aabel, Set | Selge taewas

3 Esmasp. | Genof

4 Teisip. | Metusala | 10, 45 p. l.

5 Restnäd. | Simeon

6 Neljasp. | 3 Kuninga P. | ja

7 Reede | Juljanus | külmad

8 Laupäääw | Erart | ilmad.

1 P. p. 3 R. P. — Jeesus 12 aastat wana. Luf. 2, 41-52.

9 Pühap. | Beatus | Lumesadu

10 Esmasp. | Paawli pw.

11 Teisip. | Ewraim | 10, 32 p. l.

12 Restnäd. | Rein

13 Neljasp. | Hilarius | ja

14 Reede | Robert. | kül.

15 Laupäääw | Tiidrit

P. p. 3 R. P. — Pulmad Kaana limas. Joan. 2, 1-11.

16 Pühap. | Riispert | Selge

17 Esmasp. | Tõnikse pw. | ilm.

18 Teisip.

Atsel

19 Restnäd.

Saara

20 Neljasp.

Waab. Seb.

21 Reede

Neetu

22 Laupäääw

Madleena

10, 7 p. l.

Lume-
sadused ja

9. P. e. Kr. üll. P. — Wiina-mäest. Matt. 20, 1-16.

23 Pühap.

Lota

24 Esmasp.

Timoteus

25 Teisip.

Paawli ümb.

26 Restnäd.

Polikarpus

27 Neljasp.

Krisostomus

28 Reede

Kaarl

29 Laupäääw

Samuel

9, 17 p. l.

Pääwa-
paiste.

8 Püha e. Kr. üll. Püha. — Külwaja. Luf. 8, 4-15.

30 Pühap.

Adelgund

31 Esmasp.

An

Wahetlikud
ilmad.

Ijel selle kuu pw. tõuseb päike k. kahesja 50 minutit, ja weereb alla k. kolm 29 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kahesja 33 minutit, ja weereb alla k. kolm 52 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kahesja 12 minutit, ja weereb alla k. neli 17 minutit.

1 Teisip.	Pirita	
2 Restnäd.	Küündla pw.	 11, 51 e. l.
3 Neljasp.	Hanna	
4 Reede	Beronika	Külmad
5 Laupääv	Agata	ilmad.

Paastru Püha. — Pime tee ääres. Luf. 18, 31—43.

6 Pühap.	Toora	Ranged
7 Esmasp.	Rikard	külmad
8 Teisip.	Wastla pw.	ja selged
9 Restnäd.	Tuhka pw.	
10 Neljasp.	Kolastika	 6, 26 e. l.
11 Reede	Cedu	
12 Laupääv	Gilalia	ilmad.

1 P. Paastrus. — Kristus kiusatakse. Matt. 4, 1—11.

13 Pühap.	Benigna	Selge ilma
14 Esmasp.	Valentin	järrel tuleb
15 Teisip.	Wauстина	pilwene
16 Restnäd.	Juula	ilm.
17 Neljasp.	Palwe pääw.	 1, 30 p. l.
	Konstantia	

18 Reede	Konfordia	
19 Laupääv	Sim. Apost.	Eumesadu.

2 P. Paastrus. — Kananea maa naene. Matt. 15, 21—28.

20 Pühap.	Eigarius	Udune.
21 Esmasp.	Jesaias	Eumesadu
22 Teisip.	Peetri pw.	on
23 Restnäd.	Miina	
24 Neljasp.	Madikse pw.	tullemas.
25 Reede	Wiktör	
26 Laupääv	Nestor	 5, 31 p. l.

3 P. Paastr. — Kristus ajab kuradid wälja. Luf. 11, 14—28.

27 Pühap.	Leander	Pääwa-
28 Esmasp.	Justus	paiste.

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. seitse 44 minutit, ja weereb alla k. neli 46 minutit. — 11mal tõuseb päike k. seitse 17 minutit, ja weereb alla k. wiis 11 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kuus 49 minutit, ja weereb alla k. wiis 36 minutit.

1 Teisip.	Albinus	Külmad
2 Restnäd.	Medea	
3 Neljasp.	Kunifunde	11, 15 p. 1.
4 Reede	Adrian	
5 Laupääv	Angelus	tuulsed

4 P. Paastus — Kristus süüdas 5000 meest. Joan. 6, 1—15.

6 Pühap.	Kotwrid	ja
7 Esmasp.	Perpetua	lumesadused
8 Teisip.	Pöör p. w.	ilmad.
9 Restnäd.	Prudensius	
10 Neljasp.	Miklus	
11 Reede.	Konstantin	2, 41 p. 1.
12 Laupääv	Kreefor	

5 P. Paastus. — Jeesus kiwidega wisatud. Joan. 8, 46—59.

13 Pühap.	Ernst	Külma
14 Esmasp.	Sakarjas	ja
15 Teisip.	Matilde	lumesadu.
16 Restnäd.	Aleksander	
17 Neljasp.	Truuta	Külm ilm.
18 Reede	Kabriel	

19 Laupääv	Joosep	6, 9 e. 1.
------------	--------	------------

6 P. Paastus. — Kristuse süüditamine. Matt. 21, 1—9.

20 Pühap.	Palmi puu P.	Selged
21 Esmasp.	Bent	ja külmad
22 Teisip.	Kawael	ilmad.
23 Restnäd.	Tiits	Wakne
24 Neljasp.	Suur Neljasp.	külm.
25 Reede	Suur Reede	
26 Laupääv	P. Maarja p. w.	Külm tuul.

8. üll. P. — Kristuse ülestõusmine. Mark. 16, 1—8.

27 Pühap.	1 Ülestõus. P.	10, 20 e. 1.
28 Esmasp.	2 Ülestõus. P.	
29 Teisip.	Gistatius	Külmad
30 Restnäd	Adonius	selged ilmad.
31 Neljasp.	Tetlaus	

Isel selle kuu p. tõuseb päike k. kuis 25 minutit, ja weereb alla k. wiis 55 minutit. — 11mal tõuseb päike k. wiis 56 minutit, ja weereb alla k. kuis 19 minutit. — 21mal tõuseb päike k. wiis 26 minutit, ja weereb alla k. kuis 42 minutit.

1 Reede	Karjal. p.	Külmad
2 Laupääd	Paulina	ilmad.
1 P. p. üll. P. — Kinnipandud ussed. Joan. 20, 19—23.		
3 Pühap.	Werdinand	 8, 41 e. l.
4 Esmasp.	Ambrosius	
5 Teisip.	Matxim	Selged
6 Keisnäd.	Kölestin	
7 Neljasp.	Aron	tuulsed
8 Reede	Viborius	ilmad.
9 Laupääd	Vogislaus	
2 P. p. üll. P. — Hea karjane. Joan. 10, 12—16.		
10 Pühap.	Etsekiel	 0, 9 e. l.
11 Esmasp.	Leo	
12 Teisip.	Julius	Heitlikud
13 Keisnäd.	Justinus	ilmad.
14 Neljasp.	Künni-pääd	
15 Reede	Olimpia	Range
16 Laupääd	Karisius	tuul.
3 P. p. üll. P. — Ürikesse aja pärast. Joan. 16, 16—23.		
17 Pühap.	Rudolw	 11, 1 p. l.

18 Esmasp.	Walerian	Külmad
19 Teisip.	Timon	tuulsed
20 Keisnäd.	Jakobina	ilmad.
21 Neljasp.	Adolarius	
22 Reede	Kajus	Soojad
23 Laupääd	Jürri pääw	ilmad.
4 P. p. üll. P. — Kristusse äraminemisest. Joan. 16, 5—15.		
24 Pühap.	Albert	 11, 20 p. l.
25 Esmasp.	Markuse pw.	
26 Teisip.	Etsekiel	Raunis
27 Keisnäd.	Anastasiu	
28 Neljasp.	Witalis	felge
29 Reede	Reimund	taewas.
30 Laupääd	Erastus	

Iset selle kuu pw. tõuseb päike l. neli 54 minutit, ja weereb alla l. seitse 9 minutit. — 11mal tõuseb päike l. neli 25 minutit, ja weereb alla l. seitse 33 minutit. — 21mal tõuseb päike l. kolm 58 minutit, ja weereb alla l. seitse 57 minutit.

Mai-kuu. — 12 — **Sel kuul on**

5 P. v. üll. P. — Digest palumiseft. Joa. 16, 23—30.

1 Pühap.	Wölbri pw.	
2 Esmasp.	Sigismund	● 4, 36 p. 1.
3 Teisip.	† Leidmise pw.	
4 Keftnäd.	Wlorian	Soojad
5 Neljasp.	Caewamin. P.	ja
	Suur † pw.	nägematad
6 Reede	Sufanna	
7 Laupääm	Ulrika	fuiſed ilmad.

6 P. v. üll. P. — Rõõmustajast waimuſt. Joa. 15, 26—16, 4.

8 Pühap.	Taniſlaus	
9 Esmasp.	Rigulaſ	☾ 11, 36 e. 1.
10 Teisip.	Rordian	
11 Keftnäd.	Pankratiſius	Wihmaſed
12 Neljasp.	Hendriete	ſoojad
13 Reede	Kriſtjaan	
14 Laupääm	Sohwi	ilmad.

Neli Püha. — Püha Waimuſt. Joa. 14, 23—31.

15 Pühap.	Neli püha 1 pw.	Soojad
16 Esmasp.	Neli püha 2 pw.	ilmad.

31 p. ääwa. — 13 — **Lehe-kuu.**

17 Teisip.	Anton	2, 56 p. 1.
18 Keftnäd.	Cerik	
19 Neljasp.	Wiilip	Soe ilm.
20 Reede	Pil	
21 Laupääm	Pontufina	Umbne.

Kolmainu Jumala P. — Jeesus ja Nikodemus. Joa. 3, 1-15.

22 Pühap.	Miili	Heitlikud
23 Esmasp.	Defiderius	ilmad ja
24 Teisip.	Eſter	
25 Keftnäd.	Urbanus	☾ 8, 51 e. 1.
26 Neljasp.	Eduard	
27 Reede	Eudolw	wahel
28 Laupääm	Willem	wihma.

1 P. v. 3. a. J. P. — Nikas mees ja Laatiſar. Luk. 16, 19—31.

29 Pühap.	Mart	Tuulne.
30 Esmasp.	Wigand	
31 Teisip.	Petronella	● 11, 45 p. 1.

Iſel ſelle kuu pw. tõuſeb päike k. kolm 34 minutit, ja weereb alla k. kaheksa 20 minutit. — 11mal tõuſeb päike k. kolm 13 minutit, ja weereb alla k. kaheksa 42 minutit. — 21mal tõuſeb päike k. kolm 57 minutit, ja weereb alla k. üheksa.

Juni-kuu. — 14 — **Sel kuul on**

1	Kesknäd.	Kotsalk	Wäga head
2	Neljasp.	Martellus	sojad
3	Reede	Emma	pääwad.
4	Laupäaw	Tarius	
2 P. p. 3 a. J. P. — Suurest õhtu söömaajast. Luf. 14, 16—24.			
5	Pühap.	Poniwatsius	Heitlikud
6	Esmasp.	Artemius	ilmad
7	Teisip.	Eufreetsia	
8	Kesknäd.	Medardus	 1, 23 e. l.
9	Neljasp.	Pittkem pw.	ja
10	Reede	Hants	
11	Laupäaw	Parnabas	pääwapaiste.
3 P. p. 3 a. J. P. — Arakadunud lambast. Luf. 5, 1—10.			
12	Pühap.	Pasilides	Head
13	Esmasp.	Tobias	pääwad.
14	Teisip.	Tetlow	Soojad
15	Kesknäd.	Wiidi pw.	
16	Neljasp.	Iustina	 5, 13 e. l.
17	Reede	Nikander	
18	Laupäaw	Homerus	ilmad.

30 pääwa. — 15 — **Jaani-kuu.**

4 P. p. 3 a. J. P. — Olge armulised. Luf. 6, 36—42.			
19	Pühap.	Kerwasius	Pilwene
20	Esmasp.	Wlorentin	taewas
21	Teisip.	Nael	ja
22	Kesknäd.	Karolina	
23	Neljasp.	Pasilius	 3, 42 p. l.
24	Reede	Jaani pääw.	
25	Laupäaw	Webronia	wihma.
5 P. p. 3 a. J. P. — Rohke kala saak. Luf. 5, 1—11.			
26	Pühap.	Jeremias	Umbne,
27	Esmasp.	Ladislauß	wihmane
28	Teisip.	Josua	ilm.
29	Kesknäd.	Peetri Paw.p.	
30	Neljasp.	Lilla	 7, 13 e. l.

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. kaks 46 minutit, ja weereb alla k. üheksa 14 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kaks 45 minutit, ja weereb alla k. üheksa 19 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kaks 52 minutit, ja weereb alla k. üheksa 15 minutit.

1 Neede	Teobald	Selge ilm.
2 Laupääv	Heina M. pw.	

6 P. v. 3 a. J. P. — Bariserite õigusest. Matt. 5, 20—26

3 Pühap.	Kornelius	Soojad
4 Esmasp.	Ulrik	pääwad.
5 Teisip.	Anselm	Udune.
6 Keisnäd.	Hektor	
7 Neljasp.	Demetrius	 5, 22 p. l.
8 Neede	Rilian	
9 Laupääv	Kirillus	Tuulne.

7 P. v. 3 a. J. P. — 4000 meest sõddetasse. Mark. 8, 1—9.

10 Pühap.	7 Wenda	Soojad ja
11 Esmasp.	Eleonora	nägematad
12 Teisip.	Hindrek	suised ilmad.
13 Keisnäd.	Mareta pw.	
14 Neljasp.	Ponavent	
15 Neede	Apost. jäg.	 5, 51 p. l.
16 Laupääv	August	

8 P. v. 3 a. J. P. — Bale prohvetitest. Matt. 7, 15—23.

17 Pühap.	Meksius	Wilu ilm.
-----------	---------	-----------

18 Esmasp.	Rosina	Umbne
19 Teisip.	Wridrika	ja
20 Keisnäd.	Celias	wihmane.
21 Neljasp.	Daniel	
22 Neede	Maarja Mad.	 8, 54 p. l.
23 Laupääv	Oskar	

9 P. v. 3 a. J. P. — Ütlekohtune majapidaja. Luf. 16, 1—9.

24 Pühap.	Kristina	Ilusad
25 Esmasp.	Jaagupi pw.	ilmad
26 Teisip.	Anu	ja
27 Keisnäd.	Marta	öö-külmad.
28 Neljasp.	Plato	
29 Neede	Olowi pw.	 4, 14 p. l.
30 Laupääv	Abdon	

10 P. v. 3 a. J. P. — Jerusalema ärarikkumiseft. Luf. 19, 41—48.

31 Pühap.	Kristorid	Kange soe.
-----------	-----------	------------

1st selle kuu pw. tõuseb päike k. kolm 7 minutit, ja weereb alla k. üheksa 3 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kolm 26 minutit, ja weereb alla k. kaheksa 45 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kolm 48 minutit, ja weereb alla k. kaheksa 23 minutit.

Augusti-ku. — 18 — Sel kuul on

1 Esmasp.	Petri wang.	Wahel
2 Teisip.	Hannibal	pilwene
3 Keisnäd.	Cleasar	taewas.
4 Neljasp.	Dominikus	
5 Reede	Oswald	
6 Laupäaw	Arist. ärras.	 10, 54 e. l.

11 P. p. 3 a. J. P. — Wariserist ja tõlnerist. Luk. 18, 9—14.

7 Pühap.	Mine	Head
8 Esmasp.	Kerhard	leikuse
9 Teisip.	Romanus	ilmad
10 Keisnäd.	Lauritsa pw.	on
11 Neljasp.	Herm	tulemas.
12 Reede	Klaara	
13 Laupäaw	Ellu	

12 P. p. 3 a. J. P. — Kurdist ja keeletumast. Mark. 7, 31—37.

14 Pühap.	Cisebius	 5, 12 e. l.
15 Esmasp.	Rufi M. pw.	Wihmased
16 Teisip.	Izaak	ilmad.
17 Keisnäd.	Wilibald	
18 Neljasp.	Leenu	

31 päawa. — 19 — Leikuse-kuu.

19 Reede	Seebald	Wihma
20 Laupäaw	Pärnard	jadab.

13 P. p. 3 a. J. P. — Preestrist ja Lewitiist. Luk. 10, 23—37.

21 Pühap.	Rut	 1, 47 e. l.
22 Esmasp.	Wilibert	
23 Teisip.	Sakeus	Soojad
24 Keisnäd.	Pärtli pw.	selged
25 Neljasp.	Ludwi	ilmad.
26 Reede	Irenäus	
27 Laupäaw	Kebhard	

14 P. p. 3 a. J. P. — Kümnest ydalisitõbbise. Luk. 17, 11—19.

28 Pühap.	Augustin	 3, 52 e. l.
29 Esmasp.	Joan. huk.	Heitlikud
30 Teisip.	Benjamin	ilmad.
31 Keisnäd.	Rebekka	

Ijel selle kuu pw. tõuseb päike k. neli 13 minutit, ja weereb alla k. seitse 55 minutit. — 11mal tõuseb päike k. neli 36 minutit, ja weereb alla k. seitse 27 minutit. — 21mal tõuseb päike k. neli 59 minutit, ja weereb alla k. kuus 58 minutit.

Septemb. k. — 20 — Sel kuul on

1 Neljasp.	Ekidius	Soojad ilmad.
2 Reede	Liisa	
3 Laupääm	Reinard	
15 P. p. 3 a. J. P. — Mammonast. Matt. 6, 24—34.		
4 Pühap.	Rai	 5, 6 e. l.
5 Esmasp.	Mooses	
6 Teisip.	Magnus	
7 Restnäd.	Regina	Bihmased ilmad.
8 Neljasp.	Maarja sünd.	
9 Reede	Pruno	
10 Laupääm	Sostenes	Range tuul.
16 P. p. 3 a. J. P. — Rainsi linna surmud. Luk. 7, 11—17.		
11 Pühap.	Gewald	Tuulne.
	Pööri pw.	
12 Esmasp.	Sirus	
13 Teisip.	Amatus	 3, 44 p. l.
14 Restnäd.	+ ilendam.	
15 Neljasp.	Nikodemus	
16 Reede	Leontina	Selge taewas.
17 Laupääm	Josepina	

30 pääwa. — 21 — Mihkli-kuu.

17 P. p. 3 a. J. P. — Weetõbiest. Luk. 14, 1—11.		
18 Pühap.	Kotlob	 4, 47 e. l.
19 Esmasp.	Werner	
20 Teisip.	Waušta	
21 Restnäd.	Mattenuse pw.	
22 Neljasp.	Moorits	
23 Reede	Osea	Ilusad
24 Laupäaw	Joan. saam.	ilmad.
18 P. p. 3 a. J. P. — Suurem käst. Matt. 22, 34—46.		
25 Pühap.	Alewas	 6, 36 e. l.
26 Esmasp.	Joan. õpet.	
27 Teisip.	Adolw	
28 Restnäd.	Wentfel	
29 Neljasp.	Mihkli pw.	
30 Reede	Hironimus	Ilusad
		ilmad.

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. wiis 25 minutit, ja weereb alla k. kuus 26 minutit. — Ilmal tõuseb päike k. wiis 47 minutit, ja weereb alla k. wiis 56 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kuus 11 minutit, ja weereb alla k. wiis 26 minutit.

Oktobri-kuu. — 22 — Sel kuul on

1 Laupääd | Wolmar | Wihma.

19 P. p. 3 a. J. P. — Alwatud inimesest. Matt. 9, 1—8.

2 Pühap. | Peikuse Püha | Pilwene

3 Esmasp. | Jairus

4 Teisip. | Brants 11, 2 p. l.

5 Restnäd. | Wridebert

6 Neljasp. | Luisa ja

7 Reede | Maali wihma.

8 Laupääd | Tomasia

20 P. p. 3 a. J. P. — Pulma riidest. Matt. 22, 1—14.

9 Pühap. | Tionisius | Ilusad

10 Esmasp. | Arwid, Mai | ilmad

11 Teisip. | Burkard

12 Restnäd. | Walwrid 1, 5 e. l.

13 Neljasp. | Terefia

14 Reede | Kalikstus on

15 Laupääd | Hedu

21 P. p. 3 a. J. P. — Kuninga mehhe pojast. Joan. 4, 47—54.

16 Pühap. | Kallus | loota.

17 Esmasp. | Leonhart

31 pääwa. — 23 — Wiina-kuu.

18 Teisip. | Luukase pw. 4, 23 p. l.

19 Restnäd. | Lutsius

20 Neljap. | Welitsian | Ilusad

21 Reede | Ursel | ilmad.

22 Laupääd | Rordula

22 P. p. 3 a. J. P. — Kawalast julasest. Matt. 18, 23—35.

23 Pühap. | Luteruse usu | Ilusad

öiendam. P. | ilmad.

24 Esmasp. | Salome | Range

25 Teisip. | Krispin

26 Restnäd. | Amandus 0, 3 p. l.

27 Neljasp. | Kapitolin | tuul.

28 Reede | Simon Jud.

29 Laupääd | Engelhard | Wihma.

23 P. p. 3 a. J. P. — Kohtu rahast. Matt. 22, 15—22.

30 Pühap. | Absalon | Udune ja

31 Esmasp. | Wolfgang | wihma.

Isel selle kuu wv. tõuseb päike k. kuu 34 minutit, ja weereb alla k. neli 57 minutit. — Ilmal tõuseb päike k. kuu 59 minutit, ja weereb alla k. neli 29 minutit. — 21mal tõuseb päike k. seitse 24 minutit, ja weereb alla k. neli 3 minutit.

Novembri k. — 24 — Sel kuul on

1 Teisip.	Pühade pw.	Wihma.
2 Restnäd.	Hingede pw.	
3 Neljasp.	Kotlip	 3, 45 p. l.
4 Neede	Ot	
5 Laupäaw	Plandina	Selge ilm.

24. P. p. 3 a. J. P. — Jäiri tütrest. Matt. 9, 18—26.

6 Pühap.	Käspär	Külmad
7 Esmasp.	Paltasar	felged
8 Teisip.	Klaudius	ilmad.
9 Restnäd.	Joobst	
10 Neljasp.	Mart. Futter	 11, 53 e. l.
11 Neede.	Mart. Piisk.	
12 Laupäaw	Joonaš	Lumesadu.

25. P. p. 3 a. J. P. — Wiimne kohte päaw. Matt. 24, 15-28.

13 Pühap.	Artadius	Mõned
14 Esmasp.	Priidik	pehmed ilmad
15 Teisip.	Leopold	on loota.
16 Restnäd.	Otomar	
17 Neljasp.	Alwens	 4, 43 e. l.
18 Neede.	Esra	

30 päawa. — 25 — Talwe kuu.

19 Laupäaw | Viisbet | Lumesadu.

26 P. p. 3 a. J. P. — Wiimsest kohtepäawast. Matt. 25, 31-46.

20 Pühap.	Surn. mäl. P.	Range tuul
21 Esmasp.	Maarja ohw.	ja
22 Teisip.	Selsilia	tuisune.
23 Restnäd.	Klement	
24 Neljasp.	Joonaš	
25 Neede.	Kadrina pw.	 7, 3 e. l.
26 Laupäaw	Kondrad	

1 Kr. tulek. P. — Kristusse sisse sõitmine. Matt. 21, 1-9.

27 Pühap.	Jeta	Külm
28 Esmasp.	Künter	lähäs
29 Teisip.	Gewert	juuremaks.
30 Restnäd.	Andreffe pw.	

1 sel selle kuu pw. tõuseb päike k. seitse 52 minutit ja weereb alla k. kolm 37 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kaheksa 16 minutit, ja weereb alla k. kolm 17 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kaheksa 37 minutit, ja weereb alla k. kolm 3 minutit.

Teetsemb. = f. — 26 — Sel kuul on

1 Neljasp.	Arend	Lund.
2 Neede	Kandidus	
3 Laupääv	Taali	 6, 21 e. l.

2 Kr. tulem. P. — Tähed enne viimist pääwa. Lut. 21, 25—36.

4 Pühap.	Parbo	Paras
5 Esmasp.	Sabina	külm.
6 Teisip.	Rigula pw.	Tuulsed
7 Restnäd.	Antonia	
8 Neljasp.	Maarja saam.	
9 Neede	Joachim	 10. 12 p. l.
10 Laupääv	Judit	
	Lühem pääv.	ilmad.

3 Kr. tulem. P. — Joannes wangi tornis. Matt. 11, 2—10.

11 Pühap.	Elts	Udune
12 Esmasp.	Ottilia	ja
13 Teisip.	Lutſia	külm.
14 Restnäd.	Nikasiuſ	
15 Neljasp.	Johanna	
16 Neede	Albina	 9, 1 p. l.
17 Laupääv	Ignatiuſ	

31 pääwa. — 27 — Jõulu-kuu.

4 Kr. tul. P. — Joanneſe tunnistus. Joan. 1, 19—28.

18 Pühap.	Kristow	Lumesadu.
19 Esmasp.	Lot	Külmad
20 Teisip.	Abraham	ilmad
21 Restnäd.	Tooma pw.	ja lume-
22 Neljasp.	Beata	ſadu.
23 Neede	Tagobert	
24 Laupääv	Adam, Gewa	

Jõulu-p. — Kristuſe ſündimine. Lut. 2, 1—14.

25 Pühap.	Jõulu 1 Püha	 2, 8 e. l.
26 Esmasp.	Jõulu 2 Püha	
27 Teisip.	Jõulu 3 Püha	Lumesadu
28 Restnäd.	Süüta laſte pw.	ja
29 Neljasp.	Noa	külm.
30 Neede	Taawet	
31 Laupääv	Sitweſter	

Iſel ſelle kuu pw. tõuſeb päike f. kaheſja 53 minuttit, ja weereb alla f. kaſs 56 minuttit. — 11mal tõuſeb päike f. üheſja 1 minutt, ja weereb alla f. kaſs 58 minuttit. — 21mal tõuſeb päike f. üheſja 0 minuttit ja weereb alla f. kolm 8 minuttit.

Kirjutud ramatude wastowõtminne

Kubermango posti-kontoris Tallinnas.

1) Ramatud, mis sadetakse Berno, Riga ja nende wahhe-jamade kaudo, ja Ria- ning Kuramale, Wennerigi õhtopoolste kubermangodesse, Pohla-male ja ka wõera rifidesse — wõetakse wasto Teisipäwa ja Nede hommikul kello 8 kunni 12.

2) Mis sadetakse Ratwerre, Böhw, Narwa, Peterburri, Some-male, hommikopoolse ja kesi Wenner-male — wõetakse wasto Kesknäddala ja Laupäwa hommikul kello 8 kunni 12.

3) Mis lähwad Paide, Tartu, Werro-liina, Plesko ja emale õhtopoolse Wenner-male, Pohla-male ja wõera rifidesse — Esmapäwa ja Neljapäwa hommikul kello 8 kunni 10.

4) Mis lähwad Hapsalo — wõetakse wasto Neljapäwa ja Pühapäwa hommikul kello 8 kunni 10.

Rulleri-postiga sadetakse:

1) Esmapäwal enne lõunat kello 8 kunni 11 Peterburri.

2) Teisipäwal ja Nedel enne lõunat kello 8 kunni 12 Paldiski.

3) Kesknäddalal enne lõunat kello 8 kunni 11 Riga.

4) Neljapäwal ja Pühapäwal enne lõunat kello 8—10 Pihhola-liina ja Wergli ehk Wirtso (Werder).

Kroonupühad,

mis ue kiriku seaduse järele ka Maakirikutes nenda kui Vaastu jutluse pääwad tulewad pidada:

- 1) Künla-kuu 19. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi walitsuse hakatuse pääw.
- 2) Künla-kuu 26. p. Tšesarewitsi Suurwürsti Aleksander Aleksandrowitsi, Weneriigi aujärje päris pärija sündimise pääw.
- 3) Jüri-kuu 17. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi sündimise pääw.
- 4) Heina-kuu 22. p. Meie suure Keisri Pröna Maria Aleksandrowna nime pääw.
- 5) Heina-kuu 27. p. Meie suure Keisri Pröna Maria Aleksandrowna sündimise pääw.
- 6) Leikuse-kuu 26. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi ja tema abikaasa kroonimise pääw.
- 7) Leikuse-kuu 30. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi ja Tšesarewitsi Suurew. Aleksander Aleksandrowitsi, Wene-riigi aujärje päris pärija nime pääw.

Keisri Herra Suufelts.

Aleksander II. Nikolajewits, kõige Wene-riigi walitseja ja Keiser, Pohla-maa Kuningas j. n. e., sündinud 17. Jüri-kuu pääwal 1818.

Maria Aleksandrowna, Keisri Pröna, Hesseni Printsess, sünd. 27. Heina-kuu pääwal 1824.

Nende lapsed:

- 1) Aleksander Aleksandrowits, Tšesarewits, Suurwürst ja Wene-riigi aujärje päris pärija, sündinud 26. Künla-kuu pääwal 1845.
- 2) Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst, sündinud 10. Jüri-kuu pääwal 1847.

- 3) Aleksei Aleksandrowits, Suurwürlst, sünd. 2. Määri-kuu pääwal 1850.
- 4) Sergei Aleksandrowits, Suurwürlst, sünd. 29. Jüri-kuu pääwal 1857.
- 5) Paul Aleksandrowits, Suurwürlst, sünd. 21. Mihkli-kuu pääwal 1860.
- 6) Maria Aleksandrowna, Suurewürlsti Printsjes, sündinud 5. Wiina-kuu pääwal 1853.

Keisri herra wennad ja õed:

- 1) Konstantin Nikolajewits, Suurwürlst, sünd. 9. Mihkli-kuu pääwal 1827.

Tema Pröua Aleksandra Josepowna, Saksen-Altenburgi Printsjes, sündinud 26. Jaani-kuu pääwal 1830.

Nende lapsed, Suurwürlstid:

Nikolai Konstantinowits, sünd. 2. Kiiunla-kuu p. 1850.
Olga Konstantinowna, sünd. 22. Leikuse-k. p. 1851.
Weera Konstantinowna, sünd. 4. Kiiunla-kuu p. 1854.
Konstantin Konstantinowits, sündinud 10. Leikuse-kuu pääwal 1858.

Emitri Konstantinowits, sünd. 1. Jaani-kuu p. 1860.
Wjatseslaw Konstantinowits, sündin. 1. Heina-kuu pääwal 1862.

- 2) Nikolai Nikolajewits, Suurwürlst, sünd. 27. Heina-kuu pääwal 1831.

Tema Pröua Aleksandra Petrowna, Holstein-Oldenburgi Printsjes, sündinud 21. Lehe-kuu pääwal 1838.

Nende lapsed:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürlst, sünd. 6. Eelwe-kuu pääwal 1856.

Peter Nikolajewits, Suurwürlst, s. 10. Määri-k. p. 1864.

- 3) Mihail Nikolajewits, Suurwürlst, s. 13. Wiina-kuu pääwal 1832.

Tema Pröua Olga Weodorowna, Baadeni Printsjes, sünd. 8. Mihkli-kuu pääwal 1839.

Nende lapsed:

Nikolai Mihailowits, Suurwürlst, sünd. 14. Jüri-kuu pääwal 1859.

Anastasia Mihailowna, Suurewürlsti Printsjes, sünd. 16. Heina-kuu pääwal 1860.

Mihail Mihailowits, Suurw., s. 4. Wiina-kuu p. 1861.

Georgi Mihailowits, Suurwürlst, sünd. 11. Leikuse-kuu pääwal 1863.

- 4) Maria Nikolajewna, Suurewürlsti Printsjes, Leichtenbergi Printsi Maksimiliani leik-pröua, sünd. 6. Leikuse-kuu pääwal 1819.

Tema lapsed:

Würlstid ja Printsjesid Romanowski, Leichtenbergi Hertsgogid ja Hertsgoginad,

Würlst Nikolai Maksimilianowits, sünd. 23. Heina-kuu pääwal 1843.

Würlst Eugen Maksimilianowits, sünd. 27. Määri-kuu pääwal 1847.

Würlst Sergei Maksimilianowits, sünd. 8. Jõulu-kuu pääwal 1849.

Würlst Georg Maksimilianowits, sünd. 17. Kiiunla-kuu pääwal 1852.

Printsjes Maria Maksimilianowna, sünd. 4. Wiina-kuu pääwal 1841.

Printsjes Eigenia Maksimilianowna, sünd. 20. Paastu-kuu pääwal 1845.

- 5) Suurewürlsti Printsjes Olga Nikolajewna, Württembergi kuninga Karl Wridrif Aleksandri pröua, sünd. 30. Leikuse-kuu pääwal 1822.

Keisri tütri:

Helena Pawlowna, Württembergi Printsjes, Suurewürlsti Mihail Pawlowitsi leik-pröua, sünd. 28. Jõulu-kur pääwal 1806.

Tema laus:

Katarina Mihailowna, Meissenburg-Strcelitsi Hertsoji
Georgi proua, sünd. 16. Leikuse-kuu pääwal 1827.

Hobuse-, weikse- ja kauba-laadad.

I. Gesti-maa Rubermangus.

Saabsalu-linnas: 1) Nääri-kui 10mal ja 11mal pääwal.

2) Mihkli-kui 14mal ja 15mal pääwal.

Jõhwiis: 1) 18. ja 19. Künla-kui pääwal. 2) Mihkli-kui 24mal ja 25mal pääwal.

Jõelähtmes: nädal pärast Mihkli-pääwa.

Reblastes: 1) 26mal Nääri-kui p., lina-laad. 2) Mihkli-pääwal, 3 p., lina-laad.

Keila-kirikui juures: 1) Gomas-pääw pärast 3mat püha vaastus 2 p. 2) Mihkli-p. ja lina-pääwa se järele.

Kiwilo-körti juures: Künla-kui 26. ja 27. pääwal.

Koloweres: 1) Nääri-kui 17mal pääwal. 2) Wiina-kui 4mal pääwal, 2 p.

Lihula-linnas: 1) Gomas-pääwal enne Wastla-pääwa. 2) Mihkli-kui 24mal pääwal.

Merjama-kirikui juures: 3mal Kristuse tulemise Pühal.

Mihkli-kirikui juures: 29mal Mihkli-kui pääwal.

Orital: Nääri-kui 7mal ja 8mal pääwal.

Paide-linnas: 1) Künla-kui 3mal pääwal. 2) Jaani-kui 20mal pääwal. 3) Mihkli-kui 10mal ja 11 mal pääwal. 4) Talwe-kui 8mal ja 9mal pääwal.

Paldiski-linnas: 1) 2jel ja 3mal Künla-kui pääwal. 2) Mihkli-kui 21mal ja 22mal pääwal.

Rakvere-linnas: 1) Nääri-kui 27mal ja 28mal pääwal. 2) Jaani-kui 16mal ja 17mal p. 3) Mihkli-pääwal.

Raplas: 1) kolmandamal reedel pärast Nääri-pääwa. 2) esimesel reedel pärast Mihkli-pääwa.

Tallinnas: 1) Jaani-kui 20mast pääwast kui otsani.

2) Mihkli-kui 26mal, 27mal ja 28mal pääwal.

Ue-mõisas, Süd-Harjumaal, Kose kibellonnas, Kuivajõe-körti juures, hakkab kolmandamal Teispääwal Mihkli-kui.

Wigalas, Laanemaal, 15. ja 16. Talwe-kui pääwal.

Ugaal aastal 25., 26. ehk 27. Jaani-kui pääwal, nõnda kuida see pääw igal aastal saab kohtu poolest ete teada antud, on Tallinnas Toompääl loosi hoois hobuste näitus. Pärast lõunat saab Kaadrintaalis Paasna mää al hoois rammo katsutud, ja hoois veremehed, kelle hobused on katmise juures ilusamad ja tugemamad näitnud, saavad kroonu poolest auwaka. Aga tunnistuse sedel peab iga mehel mõisa poolest kaasas olema, et need hobused on wistist Gesti-maa Rubermangu talorahwa juures kasutatud.

Rubermangu kohtu käsu järele ei ole luba, ei lau-pääwal ega pühapäwala laata pidada, waid, kui nenda juhtub, peab seda teise nädala esimesel argi-pääwal peetama.

II. Lihwlandi-maa Rubermangus.

Abja-mõisas: Mihkli-kui 2jel ja 3mal pääwal.

Abfeli-mõisas: 9mal Mihkli-kui pääwal.

Antso-mõisas: Mihkli-kui 14mal pääwal.

Audro-mõisas: 1) Reede enne Wastla-pääwa. 2) 18mal ja 19mal Mihkli-kui pääwal.

Selme-mõisas: 15mal Leikuse-kui pääwal.

Karksi-mõisas: 2jel Heina-kui pääwal.

Kastna-mõisas: 9mal Mihkli-kui pääwal.

Kao-mõisas: 10mal Wiina-kui pääwal.

Killingi-mõisas: 28mal Leikuse-kui pääwal.

Kirrepeal: 16mal Mihkli-kui pääwal.

Koorte-mõisas: 15mal Mihkli-kui pääwal.

Kosse-mõisas: 24mal Leikuse-kui pääwal.

Kuresaare-linnas: 1) 12mal Künla-kuu p. hakkab suur saksa laat; peetakse 10 päeva. 2) 15mal Mikhli-kuu p. hobuse- ja veikse laat, 3 p. 3) 15el Wiina-kuu p.

Lemsali-linnas: 1) 27mal Künla-kuu päawal, lina-laot. 2) 10mal Leikuse-kuu p. 3) 9mal Wiina-kuu p, lina-laot.

Lustivere-mõisas: 15mal Wiina-kuu päawal.

Lutsnifi-mõisas, Nõuge kihelkonnas, 6mal Wiina-kuu p.

Moisefaste-mõisas: 10mal Leikuse-kuu päawal.

Mõnniste-mõisas: 10mal Mikhli-kuu päawal.

Mustwees: Mardi-päawal, 10mal Talwe-kuu päawal.

Oldri-mõisas: 10mal Mikhli-kuu päawal.

Oriku-mõisa kõrtsi juures: 15mal Wiina-kuu päawal.

Pattkula-mõisas: 10mal Mikhli-kuu päawal.

Pernu-linnas: 1) 20mal Nääri-kuu p., hobuste laat, 3 p. 2) 15el Heina-kuu p., 2 p. 3) 20mal Heina-kuu p., saksa laat; peetakse 3 nädalat. 4) Veikse- ja hobuse laat Esmaspäawal ja Teispäawal enne Mikhli-päawa. Wies laat peetakse Esmaspäawal ja Teispäawal pärast 4mat Kristuse tulemise P.

Põltsamaal: 15mal Mikhli-kuu päawal.

Põlwe-kirikku juures: 8mal Mikhli-kuu päawal.

Pöörawere-mõisas: 1) 13mal Mikhli-kuu p. 2) 5mal Jõulu-kuu päawal.

Purtniku-mõisas: 9mal Mikhli-kuu päawal.

Pühajärwe-mõisas, Ottepä kihelkonnas, Nuustagu-laot, 4mal Wiina-kuu päawal.

Näppinas: 1) 9mal Leikuse-kuu p. 2) 4mal ja 5mal Mikhli-kuu päawal. 3) 5mal Jõulu-kuu p

Nia-linnas: 1) 7mal Nääri-kuu p. 2) 20mal Künla-kuu p., 8 päawa. 3) 20mal Heina-kuu päawal, willa-laot.

Nõssi-mõisas: 24mal Leikuse-kuu päawal.

Nõuge-mõisas: 9mal Mikhli-kuu päawal.

Callatfi-mõisas: 15mal Mikhli-kuu päawal.

Senno-mõisas: 21mal Mikhli-kuu päawal.

Sindi-mõisas: 8mal Mikhli-kuu päawal.

Taakeperi-mõisas: Helme kihelkonnas, 6. Mikhli-kuu p. **Taali-mõisas,** Pernu-linna juures, 9mal Wiina-kuu p.

Tartu-linnas: 1) Suur saksa laat, hakkab päaw pärast 3 Kuninga päawa, peetakse 3 nädalat. 2) 4. Künla-kuu päawal, lina-laot. 3) Peetri-laot, 29mal Jaani-kuu päawal. 4) 9mal Mikhli-kuu p. 5) 29mal Mikhli-kuu p., Mikhli-laot 6) 15el Talwe-kuu p., lina-laot.

Tarweste-mõisas: 1) 29mal Jaani-kuu päawal, Peetri-laot. 2) 6mal Wiina-kuu päawal.

Ue-mõisas, Willandimaal, 25mal Leikuse-kuu päawal.

Walga-linnas: 1) Saksa laat hakkab 25el Künla-kuu p., peetakse 8 p. 2) 24mal Jaani-kuu p. 3) 10mal Leikuse-kuu päawal. 4) 29mal Mikhli-kuu p., Mikhli-laot. 5) 20mal Talwe-kuu p., lina-laot. 6) 27mal Jõulu-kuu päawal suur saksa laat, peetakse 8 päawa.

Wana-Antsmõisas, Kraawi-kõrtsi juures: 14. Mikhli-kuu päawal.

Wastse-linnas: Mikhli-päawal, Raawanurme-laot.

Wastse-mõisas, Willandi maal. 1) 27mal Leikuse-kuu p. 2) 25el Wiina-kuu päawal.

Wendra-mõisas: 20mal Mikhli-kuu p.

Weski-mõisas: 15mal Wiina-kuu päawal.

Willandi-linnas: 1) 25mal Nääri-kuu p., 3 p. 2) Saksa laat 25el Künla-kuu päawal. 3) 15mal Künla-kuu p., lina-laot. 4) 8mal päawal pärast Suurt Nelsaspäawa. 5) 22mal Jaani-kuu p., Jaani-laot. 6) 24mal Mikhli-kuu päawal, Mikhli-laot. 7) 25mal Talwe-kuu päawal, lina-laot.

Wolmeri-linnas: 1) 25mal Nääri-kuu p., lina-laot, 6 p. 2) 26mal Heina-kuu päawal. 3) 215el Mikhli-kuu p. 4) 25mal Talwe-kuu p., lina-laot.

Wolweti-mõisas: 16mal Talwe-kuu p.

Wõnnu-linnas: 1) 15mal Künla-kuu päawal, lina-laot. 2) 11mal Jaani-kuu päawal. 3) 16mal Wiina-kuu p. 4) 10mal Jõulu-kuu p., lina-laot.

Wööbſus, Rāpina libellonnaš: 1) 9mal Lehe-kuu pääwal, Rigula-laot. 2) 6mal Jõulu-kuu pääwal.

Wõrru-linnas: 1) 7mal Mäari-kuu pääwal, lina-laot. 2) 2ſel Kūūnla-kuu p. 3) 22ſel Kūūnla-kuu p. suur ſakſa laot, 8 pääwa. 4) 10mal Jūri-kuu p., weikſe-laot. 5) 24mal Jaani-kuu p. weikſe-laot. 6) 24mal Mihkli-kuu p., Mihkli-laot. 7) 7mal Wiina-kuu p., lina-laot. 8) 20mal Talwe-kuu pääwal, weikſe-laot.

Marwa-lin peab lina, weikſe ja hobuſe-laota 6maſt kunn 10ma Kūūnla-kuu pääwani — ja 20maſt kunn 23ma Mihkli-kuu pääwani.

Üks tarf poeg' rōmustab iſſa, agga haſp poeg on omma emmale mele-hārmiks.

Öpp. Sann. 10 p., 1 ſ.

Terre, armsad Geſti wennad ja öed, mõnne aja pärraſt, ſame jälle ühhe teiſega jutto ajada. Üks aasta on möda läinud, ilma et meie teine teiſt nähha ja kuulda ſaime. Rubda ſiis Teie tänini ollete ellanud? kas ollete ikka hea terwiſe jures olnud, ja kas on Summal teile ſiggidust ja õnniſtust annud? Roh! millal küll meie pattuſed rahhul olleme? meie tahhaſjime ikka rohkem ja parremad ſada, kui armas taewane Iſſa meie heaſ on ſeadnud. Mōiſtame ſiis kōhhut iſſe enneſe peäle et ni tännamatta olleme, ja wōttame

ſe kindel nõu, eddeſpiddi mitte ni tuimad olla, waid ſeiſ, miſ Önniſteggia meie oſſaks meile jäggab, kiites ja tännades waſto wōtta, olgo ſedda piſſut ehk paljo. Ei innimenne ella mitte ſelle läbbi et temmal paljo warra ja riikſt on, waid ennam, et ta Summalad armastades tedda ei un-
nſta ja temma pūhha kāsſo ei põlga.

Tännawa tahhan ma teid ühhe teiſe taſſomeh-
hega tuttawaſs teha, ühhe mehhega, ſedda teie küll mitte ennam nähha ei ſa, ſeſt temma on jubba ammu ma-muldas hingamas; agga temma mälles-
tus on weel rahwa ſeas, kuſ temma kaua ellas, ja mõnda head teggi. Se mees olli ue-perre
Maddis, kuſus omma wiſaka ja Summala kart-
liſſo ello läbbi. Temma laſteſt nüüd tulleb meil
rāfida.

Maddiſel olli kaſs poega ja kolm tüttart. Po-
jad kaſwafiſ ſureſt, ja iſſa panni neid põllo tōle. Wannem tüttar läſs, kui kahekümmne aataſeks
ſai, mehhele, noremad ollid emma abbiks kōddo
maeas. Maddiſe wāimees olli ſeaſſammas küllas
mōlder, üks aus ja nõukas mees, ſes tännapāwani
weel ellab, ja omma liggimeſte heaſ ja Summala
auks mõnda jādawad tullo ſeige küllale paſſund.
Temma ehhiſas omma kuſſoga ühhe kōli maea
ülles, kuſ küllas ſapſed ſawad luggema ja firjotama
ōppetud. Seſt mehheſt meil ep olle ennam rāfi-
miſt, ſeſt temma eēſt koſtab ta ello wiis ja kōmbed

temma aritud põllud ja temma pärris kahhe kirm-
wiga weski. Dapfi Summal temmale ep olle jäg-
ganud, agga kaswandikud kiitwad temma ja ta
naese lahked süddant. Sättame temmaga siis Sum-
malaga.

Watame nüüd, mis Maddisse ja temma naese Ka-
drina pojad tewad. Wannem poeg Kustas olli sure
kasfuga tuggew noor mees, sirge kui piis, rinnakas
ja lihham, otse kui lihhonikko sell. Ei temma kart-
nud ei hunti egga karro, kes küisi sattus, kui ta
tigge olli, ei sellel põlnud elloga teggemist. Agga
Kustas põlnud mitte riakas egga hooplik, waid
iiks tassane mees, kes omma tööd truiste teggi,
ja kui aega olli, ka sure hõlega kirja lugges ja
waimolikko ja ilmalikko tarkust ja tundmist tagga
nõudis. Temma olli omma isä sarnane, selle-
pärrast armastasid tedda mõllemad, isä ja emma,
ja piddasid nõu Kustase hõle alla üht tallo kohta
anda, kui ta tahhaks naest wõtta. Agga pois ei
märgand weel kosja miina, egga tiitlastega
teggemist tehha; wannemad jätsid tedda ka rahhule,
lotes et Summal isse nende armsa pojale õiged
teed juhatab. Norem poeg Suhhan olli ühhe
teise ollemisfega mees, ja sest Suhhanist tulles
meil rohkem räkida.

Suhhan Maddisse poeg, ehk kudda temma isse
omma nimme ärra kändas: Johann Maddisson, olli
ka priske ja terve mees, agga mitte polegi ni

tuggew, kui ta wend Kustas, kedda ta wihtas.
Kuddas se tulli, et Suhhan Kustast wihtas? Jah,
armsad sõbrad, kudda se tulles, et liggimissed, lia-
tegge wennad ja õed, ühhe teisega ei ella, kui risti
rahwa kõhus on? Eks se olle se wanna pattu
juur, mis meie süddames maast maddalast tunnukse
ollewad. Seep se on, mis jõ algmisest wenda
wenna wasto taplama ja sõddima kuus; mis Su-
dast tagga sundis omma Isandad tühja ja kad-
duwa rahha eest ärra anda. Meie loeme kirjast
paljo süündinud asjo, kust näme, et saggedaste wen-
nad ühte teist ärra hukkanud ehk õnnetusse sisse
lükkanud, ja isse nende nurja läinud. Kuulge
siis, mis luggu Kustasse ja Suhhani wahhel sün-
dis. Se juhtus kolm päwa enne Mihkli-päwa,
kui mõllemad wennad Tallinnas laadal ollid. Isä
saatis poegi siina, et nemmad wanna wõigo ruu-
na, kas norema hobbose wasto ärra wahhetaksid,
ehk ka alwa hinna eest ärra müüksid, ja ne asse-
melle ostaksid. Hea kül! poisid rakkendasid wõigu
aiste wahhele ja noore tätku pripassiks kõrwa;
kolm tiindert tango, tiinder ernid ja nelli leistikad
wõid ja paar musti oinast wõeti kaasa turrule,
et kotto mitte rahha kaasa wõtta, kui tulles hob-
bose wahhetamisse ehk ostmisse jures peäle maksta.
Poisid said heast kaubast pea lahti, tungisid rahwa
hulgast turrult wälja ja sõidsid Karja wärrawa
tahha. Mis seal wennite innimesi, kui sippelgad

foos! Kül linna rahwast, näggusas riides, sured härrad ja prauad; kül tallopoegi, mustas wamannis, mõnnel weel kollased sapad jalgas, mõnnel wannad pastle räbballad; keige ennam weel linna koli poisja, ramatud kaenla al, piiks ja pääks, naggu warblasfed nabra kallal. Ei tea kust neid keif lahti lastud, sa ei sa jalga ligutada, nemmad risjaks ees. Mõnni püsti kelm tõmmab wankre nukki pulga eest ärra, et rattas assiga ennam kolkko ei leppi, kui ajama allad, waid omma teed suisja ebdasi jõuab, meest tahha teiste tülliks te peäle jättes. Ja sedda naero ja öiskamist, mis siis kuulda, et enneselle kippub naer peäle. Roh, mis nüüd Rustas ja Zuhhan laadal tewad? Soab nähha, kumb neist terrasem ja mõislikkum on. Zuhhan ütles Rustasjale: kule wend, mis meie ühhe kohhõ peäl siin tukkume? wöttame kätte, rafkendame hobbofed ümber; lasj' wanna wallali kõrwas trawida ja seame tätku aiste wahhele. Wat' egga se wanna kronni ei suda meid ärra sõita, ja sõita on tarwis, mis meie muido laadal olleme? Rustas põlgas selle nõu hopis ärra, wastates: mis se sõitminne tähhendab? Täf on tulline, tulleb aeg, ta pillutab, ehk meie murrame wankre assid purruks. Sa nääd, surem hull laadalessi on joppastand, et ei märka te peält ärra minna; wata kui nad seäl seggaminni lähwad, minne aruta neid ühhest ärra. Jä sinna agga seia wankre

jure, minna lähhen ja otsin müüma hobbuste seast ühhe wälja, ja toon ta seia. Sõidame siis, et nähha same, mis ellukas ta on. Rustas läks, Zuhhan jäi wankre jure. Üritesse aja pärrast kihutas üks kaddaka saksja modi mees, kaunis uhke form-wankrega, omma kõlpjalla raudja Zuhhani lähhedalle ja pakkus külla rahwale ümberringi terwist. „Roh, küllamehheh, mis teie siin tukkute, eks te sa kauplema!“ nenda lõugutas kaddaka saksjulle keige laada. Zuhhan astus liggemalle, et raudjaga tuttawaiks saaks. Agga kül se on üks wanna kõrrend, mõtles Zuhhan ommas mees, ja nä kudda ta nurjatu loma pea üllesse fruind, nenda et ninna otsekohhe püsti wasto taewast. Mis ta sellesugguse kondipurrugu laadale tulnud; se ep kõlba ennam tatrategi. Kaddaka saksj pöras seddamaid silma Zuhhani tätku peäle, kergitas hobbose peälmist mokka, ja hammastest aasta arro ärra tundes, küsis ta Zuhhani käest: kas lustib wõido sõita? Zuhhan panni sedda küsijumist pahhaks, ja pöras linna watrelle selga. Ei linna watter pand sedda tähhele, waid tikkus liggemalle ja ütles Zuhhanille: ärra häbbene kulla kuppukenne, sa nääd, et ma sulle head kaupa pakun; kui sa mo ette jõuad, siis maksan ma sulle kümme pudelid õllut ja ni paljo wiina, kui sa tahhad; agga kui minna wõidan, siis pead sa mulle üks pudel õllut maksuma. Kas se polle sinno kohta tullus

kaup? Wist sa kardad minnoga söitma tulla; sinno täl on wist üks kammitšjalg, et sa ei julge temmaga wälja tulla, agga minno hobbone on kui lind, tedda ei sa huntgi linni. Zuhhan olleks hea melega ärra läind, et waenlassest lahti saaks, agga teised keif hakkasid tedda naerma ja pilkama, et ta ni arg olla. Mis Zuhhanil muud tehha, kui minne wõido ajama. Täl sai aiste wahhele pandud, ja wanna ruuna siddus Zuhhan külla mehhe wankre külge linni, et mitte tülliks ei olleks. Pistid möllemad minnema. Kus Zuhhan lippas liggi werst maad teise ette; liina watter koministas omma rojoga tuhhatnelja tagga järrele, agga ei mees saand liggi. Wenne turrul pöras Zuhhan ümber ja tulli teise wasto. Roh, kelle hobbone nüüd wõitis? kas tahhad weel söita? küsis Zuhhan pilgates. Ei ma ennam sinnuga söida; lähme nüüd, ma maksan sulle, mis ma lubbasin. Zuhhan läks kaasa. Kümme puddelid öllut sai laua peäle kantud ja mehhed hakkasid sure karraga märjufest pruukima. Wõnni suutäis punnast wiina sai ka ärra jodud. Zuhhani pea sai sojaks; midda rohkem ta märga wasto wöttis, sedda maggusam se tal mekkis. Trahteri tubba olli ladalissi murdo täis, et panne puu püsti, ärra sa kard, et ta mahha langeb. — „Kus se liina isfand on, kelle terwist meie jome?“ nenda pärris Zuhhan wõeraste käest. Ei liina isfandad põlnud kusgil

nähha. „Mis meil temmast pudu?“ ütles üks nende seast, kes ilma pallumatta mõnne hea klasi täie kõhto wallanud, ja jälle kappi wälja sirrutas puddeli kallale. Öllut lõppes pea otsa. Zuhhan otas weel tükkite aega, kas liina wattert nähha, ja Summalaga jätta saaks, agga põlnud sedda meest ennam nähha egga kuulda. Pois affas minnema, ja koministas esimesse sammo peält ford wasto lauda, teine wasto tooli. „Ütle mis kuufatus se on, ei saa ennam öiete jalla peäl seista; kas se on seadus? Mis sa tahhad tehha? tulle appi! egga ma seia wõi jada, mis ma siin teen, siin on jo trahter, trahteris istuwad joma mehhed, minna põlle joma mees, ma lähhen siit ärra, — saaks ma agga wankre peäle, siis mul põlleks wigga. Wata, wata! kui se wanna punnane mehhe mahha lükkab! olleks ma willets mitte sedda punnast mekkind, egga ma siis wässind olleks!“ Küll olli mees päiwis, enne kui öue sai! „Roh! kus mo hobbone on?“ küsis Zuhhan meeste käest, kes ukse ees jändasid. „Mis meil sinno hobbosega teggemist, egga meie sinno hobbose wahhid olle, et sa meie peäle kargatad.“ Zuhhanil olli ni paljo arro weel, ärramõista, et wõeral innimestel temma hobbosega tõeste mitte teggemist ei olnud, ja hakkas sellepärast isse ümberwatama, kas tätku silma saaks. Tätku olli seal küll, agga mitte Zuhhani tätku, sedda põlnud leida. Tuikudes pugges ta

räggastikku wanfrette wahhelt läbbi, watas kahhele polele, eddasi ja taggasi; pallus ka külla mehhi, tedda juhhatada omma hobbose jure. Alkasiid mehhe küsijama ja järrele pärrima, kus ta hobbone jänud; mis karwa, ja kui wanna; kui suur; kas rammus, wõi kondine; kas ta tahta wahhetada, woi müia; kust kihhelfonnast ja wallast ta olla; mis külla nimmi; kes temma suggulasse, ja kudda temma perre nimmi. Suhhan arrutas küsijattele suust suhu, ja käest kätte puhhas ärra, lotes, et nemmad tedda öige te peäle juhhataks; agga külla mehhe küsijaid ifka weel rohkem, ja tahtsid lühemalt teada sada, kas kaddund hobbone tuggew töteggia; kas ta wälleda jallaga; mis wiggad tal olla, ja kas ta able söja. Wenda lorrisesid nemmad hull aega, ja Suhhan unnustas selle magusa juttoga hobbose ja wanfre ärra; jättis ometi wimaks rahwaga Summalaga, ja läks omma teed, wenda ülles otsima. Eddasi minnes mötles ta keif mötted ärra ja tulletas ka wanna ruuna mele, kedda temma külla mehhe wanfre külge kinni siddus, et mitte tülliks ees ep olleks. Kus se küllamehhe wanter ja küllamees isse jänud, kes kedda wöis teada? Seäl ta waene jallamees, kest suurt laata, kus hobbose mehhi tuhhande kaupa koos, üksipäini omma seggase peaga, rahwa naeruks hoost otjides, olleks ennem ma põhja läinud, kui auem kedda süddame wallo kanda. Wiina ja ölle

aur läks wimaks sure murre läbbi peast wälja, mehhe jalg ei kommistand ennam ni saggedaste, ja ta affas mötlema, mis temmaga sündind. Trahteri jure taggasi pörates, panni temma emalt tähhele, et se wanna korrend raudjas, kellega ta wöida ajand, seälsammas ulse ees seisab. Kus hobbone, seal siis polle ta perremees ka mitte kangel! mötles Suhhan, ja läks kermest eddasi. Agga kui suur olli temma ehmatuse, kui nähha sai et se roio temma wanfre ees olli ja ta tätku põlnud kusjagil. „Kus mo täl jänud, ja kus selle hobbose perremees?“ küssendas waene sure hälega; agga ei rahwas teind teggemistgi. Agga ühhel olli isse ennesega teggemist ja toimetamist kül, kassa ja kärre lämmatas keif ärra. Toas ei olnud linna pettist ka mitte teida, egga kegi ei teadnud kedda Suhhan otjis. Hindreko poja filmad kargasid wet täis ja südda tahtis lõhki miina. „Mis nüüd isse ütleb, ja mis Kustas ütleb, kui kedda nähha ja kuulda sawad? Oh minna waene laps, mis ma nüüd tahhan teha! Kas se polle üks pea teggu! Mis ma pörane läksin trahteri, ja mis ma jöin selle kurjateggia wiina! Oh se wötta sind! Ta olleks täie suuga kurja hüüdnud ja wandunud, agga tänno temma wannemattele, kes kedda mitte ei õppetand kedda prukima. Norkus peaga kui lastud warres, läks ta jälle öue. Wanna kölpjalg seisib ifka weel, pea maddalas

wasto maad, finniſeotud, ukſe ees. Rühho ta õn-
neto ſelle rojoga piddi minnema? Õhto jõudis
kätte; rahwa viſkaminne, ja jodikutte karrin ja
mürrin kaſwas ifka ſuremaks. Rord tõuſis Juh-
hani ſüddames ſe kurri mõtte: „wõttan õige kätte
ja warrastan ſiin ühhe hea hobboſe, ehk wahhetan
ſallaja ühhe hea tätku waſta ſelle wanna rojo
ärä, ſiis ſalgan ärä et ma jonud olnud, ja fin-
nitan wennale ja iſſale’ et ma hobboſid ollen wah-
hetand; mehhed on keif jua täis, ja ükſki ei märka
tähhele panna, mis minna teen.“ Pois ſirrutas
jubba kae wälja, et küllamehhe hobboſt rafteſt lahti
wõtta, ja omma aſſemelle panna, agga käſſi lan-
ges mahha ja ſe wanna kateſismuſſe ſanna: „ſinna
ei pea mitte warrastama“, tulli temma mele. Seäl
ta pattune nüüid ſeiſis ſures waewas, wärrifeſ kui
awa leht, ja häbbeneſ iſſe enneſe ülle. Oh minno
armſad wannemad, kui palju ollete teie minnole
head teinud ja waat’ mis tempo minna teile teen!
Minna ollen ſe kaddund poeg; kaſ ſinna, mo ar-
mas iſſa, wõttad mind ka weel waſto, nenda kui
ſe iſſa, kelleſt piibli-ramatus loeme, omma poega
waſto wõttis? Sa wõttad küll mind waſto, ma
tean ſedda, agga ma ei julge ſulle omma ſüüd
tunnistada, ma ollen ſeks liig nõdder. Nenda ſõd-
diſid poiſi ſüddames head ja kurjad mõtted, ja
Jummal waim olleſ wimaks wõito ſanud, kui
mitte ükſ uus äppardus põlleſ ſündinud. Wanna

raudja ſukſus äffiste aiste wahhel mahha, kui ol-
leſ püſſiga ſalwatud. — Jättame nüüd Juhhani
nattukeſſeks aiaſ omma kahjo kandma, ja watame
järrele, kuſ meie Kuſtas on, ja mis temma ſedda-
maid teinud. Temma läſ, mis meil jubba teada,
rahwa ſekka, watama kuſt oſta ehk wahhetada juh-
tuſ. Hobboſid olli müia küll ja wahhetada weel
rohkem, agga ei ſe paſſind ialdes meie Kuſtaſelle.
Ta käis ümberkaudo keif laada-turro läbbi, ilma
et omma tahtmiſſe järrele oddawa hinna eeft ühte
noort hooft leidis; wimaks ſai ühhe wanna pap-
paga kotto, keſ kahhe hobboſega, mõllemil õlle tut
otſa ees, taſſa illoteſte, Arjo wärrawa poolt la-
dale tulli. Alkaſid kahheſti jutto aiama, ja kaup-
lema. Hoosteſ polnud ſüüd leida, olſid mõllemad
nored, täis rammus ja kerge joſuga. Kõrwi eeft
tahtis wanna 60 Rubla, wõigo eeft 45 Rubla.
Wõig olli ka tulline hea loom, piſſut wähhem kui
teine. Kuſtas paſſus wõigo eeft 40 Rbl.; ſeſt
wahhetada wanna ei tahtnud, ütteleſ, et olla
muidogi liiga lojoſid toita. Saiwad kaupa. Kuſ-
tas makſis 41 Rubla 70 Kopp. wälja, ja läſ,
hobbone tagga järrel, wenda otſima. Ei wenda
egga hobboſid põlnud kuſkil leida. Küll ta ſõelus
riiſtati ja põigiti keif turro läbbi: keif ilma aego.
Läſ ſiis ka trahteri pole, ja wata! ſeal leidis ta
wenna üpris ſure hädä ſeſ.

Rustas: Mis sa siin teed Zuhhan! kus meie hobbosed on?

Zuhhan: Kus nad on? eks warras warrastand neid ärra.

Rust.: Tulle appi, kuddas ta neid wõis warrastada, kui sa isse jures ollid?

Zuh.: Enna wäratasiin nattuke jurest ärra minema kõrwalisse paika, asja aiama, seddamaid wiis waenlane hobbosed metsa.

Rust.: Kuddas temma päwa aego julges warrastada rahwa nähhes?

Zuh.: Minne küssi ta käest, seal ta julges.

Rust.: Ei Zuhhan, ei se wist nenda olnud, tunnistada üles, kuddas se olli.

Zuh.: Mis seal tunnistada? se õnnetus on süündinud.

Rust.: Mis ellajas se siin maas on? meie wantre ees!

Zuh.: Eks se olle warga hobbone.

Rust.: Kus se warras isse on?

Zuh.: Eks ta läinud omma teed.

Rust.: Sa lastsid tedda ärra minna, miks sa tedda finni ei wõtnud?

Zuh.: Ma ei näind tedda mitte; ma ollin isse kõrwal. Eks sa siis ei moista, mis ma sulle räägin.

Rust.: Küll ma mõistan; ma mõistan ka, et siin üks kõwer asj on süündinud.

Zuh.: Tulle aita sedda risso üles kergitada.

Rust.: Ei minna kät ta külge panne, se on jo sibbi pärrast.

Zuh.: Wõtta waljastest finni, katsume ehk same tedda jallule.

Rust.: Ei wend, mo südda ei hakka peäle. Tulles aeg ta kõngeb meie kätte ärra, mis meie siis teme?"

Zuhhani südda sai täis, wõttis looga kätte, ja wirutas waese hoaboselle möda reit hea pangu; hobbone tahtis küll üles tõusta, agga ei suutnud. Küllamehhed tullid nüüd keik watama, mis immeteggo seal tehakse. Üks andis sedda, teine teist nõuu, ja näälesid kui kaarnad rojo kallal. „Mkame ühtlasi aowama“, hüüdsid mitto heält korraga: „üks wõttab sabbast, teine rinnust, kolmas peast finni, ja teised tõrjuwad pitsadega, küll ta siis wigguri meister, jalla peäle saab. Se nähhakse wenne hobbone ollewad, ta on frutskid täis; muud wigga tal põlle ühtegi.“ Igga mees läks omma kohta owama, Zuhhan isse affas sabbast finni. Noh, loeme nüüd: rask, wa, tri! — ja Zuhhan selliti mahha, jallad püisti taewa pole. Sedda naeru ja sedda mõnnu, mis nüüd korraga lahti pahwatas! olli ka küll naero wäärt. Hobbosel põlnud jo sabba ollemas, paljas roog ja mõnni tups lühikesi karwa külges; se sabba mis Zuhhan ärra tõmmas, olli paelaga roo külge kinniseotud. Rustas ka en-

nam ei wöind naero piddada, et kül kurb luggo olli, mis ta näggi. „Tulle Zuhhan, lähme siit paigast ärra, meie same siin wimaks tällisse. Kas? se kõrrend seia jääda, saaksime agga isse heaga tällist lahti.“ Zuhhani filmad ollid häbbi täis, siiski aitas ta hobbose, mis Rustas ostnud, ette panna, ja istus Rustase kõrwa wankre peäle.

Teisel päwal ulkusid mõllemad wennad mõda liina ja allewid, kas ehk omma hobbosid nähha saaks, mis, kuidas Zuhhan kinnitas, olla ärra warastud. Rustas läks ka liina turrule, ja wata! temma wanna wöik ruun olli Raduse ees kinni. Teggemist olli poistel kül, enne kui ruuna kätte said; sest kes wöis neid uskuda, et se nende hobbone olli. Rustas ei jänud nüüd enam liina, waid pöras, ui paljo kui ka Zuhhan tedda pallus, tätko otsida, fojo pole. Te peäl tunnistas Zuhhan teit omma süüd wennale üles, ja pallus tedda, issale sest mitte nimmetada. Agga wend ei olnud sellega mitte rahhul, sest issa pididi otsast otsani teit teadma.

„Kui sa issale mo peäle kaebad, siis sa põlle mitte minno wend.“

„Ei ma kaeba ühtegi; selleta isse wannemattetele ärra, kuddas sa olled elsinud, ja pallu andeks.“

„Mitte nenda. Issa ussub kül, kui meie üheft sunst sebbasamma rägime.“

„Uskugo ehk mitte, walle on iffa walle, ja ei

kölba mitte ristiinnimessele. Kas sedda issa ja emma sind on õppetand? Ja kui se wimaks siiski üllestõuseb, olleme mõllemad süallused, ja peame ennast häbbenema wannematte filmi wadates.“

Nenda jäggelesid wennad, jenni laua kui koio said. Issa, emma ja wend tullid wärrawas wasta, temehhi terretama. Issa küsis warsti: noh! kus so täl on Zuhhan? miks teie tätko ärra wahhetasite? Zuhhan olli warsti walmis walletama, agga Rustas kela tedda, ja selletas issale ärra, mis luggo tätkuga sündinud. Wanna mehhe meel sai wägga nukraks, mitte et täl kaddund, waid ennast selle ülle, et ta norem poeg wallet räkis. Ta ei lausund sel õhtul enam ei musta egga walged kummagi poia wasto, ja ei läinud ka unt hobboist watama. Teisel hommikul kutsus ta poiad omma kambri, maenitses mõllemaid, eddespidi wallet wihkada ja töt armastada. Gustaselle ütles ta: sinna olled teinud mis ühhe poia ja wenna kohhus on, agga Zuhhan on ennast teotand, enneselle häbbi, minnule ja emmale kurwa meelt teinud. Minna olleksin sinnule teit süddamest andeks annud, kui sa töt olleks tunnistand; agga nüüd pead sa omma süi eest wastama. Se noor täl, mis sinno süi läbbi ärra warrastadi, ollin ma sinnule kaswatand, nüüd on ta läinud. Agga Rustase pärrast on se teine, mis fojo jäi ja tallis seisab. Olle siis nüüd jallamees; minne ja parranda meelt!

Sellepärrast nüüd affas Zuhhan wenda wihtama, ja temmale kahjo teggema, kus ta ialdes jõudis, ja võimalik olli.

Isa näggi ja teadis küll, mis seisuskes poiad ellafid, nomis saggedaste noremad, et ta omma kurjusse jättaks; agga ei isa sõnna egga emma palwed möedund middagi. Zuhhan jäi omma sõgedusse sisse, wenna waenlaseks, senni kui wannematte kannatus otša lõppes. Üks õhto, kui ta jälle olli wennale pussi ja isale suurt kahjo teinud, ütles isa temmale: „kule mo poeg, ma nään, sinna ei leppi enam minno jures ellada, ma ei julge sind ka mitte kauem koddo piddada; minne siis parrem maeast wälja wöerast tenima, ehk sa saad wöerastega parrem korda, kui ommadega. Ei ma sind sellepärrast mahha jätta, ma tahhan sind aidata, ja sulle, kui sa isse perremehheks ihaldad sada, ni paljo ommaft warrast jäggada, et sa ennaft asjutada wöid. Zürripäine jä weel feia, siis minne. Ma ei aia mitte sind wäggise; põra ennese meelt, siis olled jälle minno armas poeg ja jääd kojo.“

Wannamees lotis, et poeg teoda pallub ja tütat, meelt parrandada, agga poeg ei wötnud isa fanna mitte süddamesse, waid läks pörnitsedes ukselt wälja. Se teggi wannemattele suurt süddame wallo. Kustas olli wägga kurb selle ülle, ja palus wannemaid ärdaste, wenda mitte maiast wälja

aiada.“ Minna ei aia tedda mitte, temma aiab ennaft isse. Mõtse selle asja järrele. Kas se kõlbab temmaga koos ellada, kui temma allati riidleb ja keik wasto ofsa teeb; kui temma omma kurja süddant ei tallitse, ja sind, kes sa temmale pahha põlle teinud, igga pääw kiusab? On sedda weel piisut, et tentma küni täie heino metsas ärra põlletas, ja siis sinno peäle lüftas? Kas ma otan senni kui ta suremat kahjo teeb?“ Kustas kohkus opis ärra, kui kuulda sai, et heina küün metsas ärrapõllend; küsis siis: kuddas se põllema hakkas? „Eks Zuhhan pistnud tedda põllema. Sinna olled piibuga küni jures olnud, piidis temma walletada, ja olled holetussega tuld heinte sisse pillanud; agga wanna Rehhe Zürri, kes metsas puid weddamas olli, näinud omma filmaga, kui Zuhhan tuld küni pannud. Kustas tunnistas, et ta küll hommiko aial piibuga küni jures on olnud, agga mitte küni sisse sanud, ja et ta üllepea seal mitte põlle piipo suitsetand.“ Minna tean keik, ütles isa, ja sellepärrast on minno meel ni haige, et temma sind piiaab minno ja emma wasto laimata. Lahkume siis ühhe teisest, enne kui surem õnnetus sünnib.“

Talwe lõppes otša, kewwade jõudis kätte ja sulatas lumme ja jäitesse ärra. Wenna wihtama wasta olli kõrwem kui jä, ja külmem kui lummi; temma ei sulland mitte, et küll wannemad omma armo palte öela poia ülle lastfid paista.

Poia südda olli tuim, ja ähwardas, midda surema armoga wannemad, wend ja öed tedda landsid ja juhhatasid, weel kõrwemaks jada. Mõnni pääw enne Siirri-päwa läks Suhhan omma teed, ja jätis küllma süddamega, wannematte ja öedega Summalaga; Rustaselle agga, kes ka märja silmaga ette astus, wennale kät pakkuma, pöras temma selga ja läks. Keil perre sai soiko; üks liige olli nenda kui kuiwand ois kinnu küllest mahha langesnud. — Kurb isja wöttis kappist Biibli-ramato wälja, otjis ne Testamentis, ja hakkas luggema Luka ramatus 15mas peatiit, ärrakaddund poiaft. Kui peatiit sai loetud, ütles isja: Siin on ka minno ärrakaddunud poia ello-te ülespandud nenda kui siin meie Ünnisteggia tähhendamisse sannadega on näitnud, kuida temma wain igga innimest isse-ärrikes otjib ja temma järrel käib, ja tedda hea ja pahha läbbi Issa pole tõmmab, — minna ussun kindlaste, et se ka minno poiaga saab sündima. Temma arm on suur ja festab kaugemalle kui meie mõistus. Egga temma minno poega ei jätta, lesti söma furjas mailmas. Temma pörab warra ehk ilja kaddunud poia jallad jälle isja maea pole. Tõstame iggapääw sellepärrast ommad käed palwes üllesse, kindla lotussega, et se aeg, mis meile on kibbedaks wiisaks antud, lühhendud saab, ja et se kaddund poeg pea jälle meie seltsi taggasi tulleb. „Sinna agga, mo poeg Rustas,

ärä unnuusta mitte wenda ärä, anna temmale süddamest andeks, mis ta sünnule pahha on teinud, pallo temma eest Summalad, et ta omma pattude sees mitte hukka ei lähhe, waid et ta ennast pörab ja iggawesse ello pärrijaks saab. Summal on töotanud, meie palwed kuulda, ja tehha ülle meie palwete ja mõistuse. Ärra ka olle uhke selle peäle, et sa, mo armas poeg, ikka minno käske olled täitnud, ja nenda püüdnud ellada, kui pühha kirri find käsib. Tulleta mele mis Jesus ütleb: Kui sinna keit olled teinud mis sinno kohhus on, peäle selle pead sa tunnistama: minna ollen üks kõlbmatta sullane, sest minna ollen teinud, mis mo kohhus olli.

Same nüüd nähha, kuhho Suhhan lähheb ja kudda temma käske käib:

Enne kui küllast wälja sai, läks ta — — — jah, ennä ei sa jutto seddapuhke weel lõppetada, sest aeg ja pabber, mõllemad on otjas; jägo sellepärrast muist teiseks korraks. Kui Summal terwist annab, siis leiate tulleswal aastal selle Täht-ramato sees lõppetust. Jäme nüüd Summalaga.

Kuida Peipse järw ilmale tulli.

(Üks ennemuistne jut Liivlandi maalt.)

Sest on mitto sadda aastad taggasi, kui Liivlandi maal se wäggew kunningas Rarkus pagganatte ülle wallitses. Siis ellasid seal paksu metsade sees hirmsad karrud ja metshärjad suurte piffa karrusse lakkadega; pödrad ja metshobbosed lippasid omma kerge jallaga seal, et puud raggisesid, läbbi kõrwe. Ei olnud seina maa nurka weel wöeralt maalt ei kaupmehhi omma laewadega, ei ka söamehhi terrawa möegaga tulnud risti tähte illes asjutama, waid pimmedus kattis weel rahwa süddamed ja meled. Kunninga Rarkusse maea olli kallist hilgawa kiwist illes ehitud ja läikis emalt otsogo kuld, mis päwa paistel särrab. Ühhe piihhats peetud metsa tuffa lähedal, kus kolm walged (head) ja kolm musta (kurja) waimo, se on pagganatte ebba jummalad, pesitasid, seisis se kunninga loss; seal ellas temma keige omma perrekonnaga. Waenlased kartsid tedda wägga, ta omma rahwas armastas tedda nenda kui olleks ta neile laia melewalda ja priidust jagganud. Temma olli rikkas ja kuulus, agga siiski pudus temmal üks assi, mis ta juuremaks önneks arwas ollewad, se olli: temma naesel ep olnud siggidust. Ta töutas walge jummalattele paljo ohwrid ja andi, kui nemmad temma palwe

fuleksid, ja temma ihhaldamisse järrele teeksid. Ja wata: seitsme aasta pärrast sai temma palwe fuled, ja kunninga proua, temma armas abbi-fasa, sattus nurga wodi kakkikuttega. Üks olli poeg, ni nobbe ja terrane kui taat isse; teine olli tüttar, walgeruge peaga, ja filmad kui sinnikad, naeratas kakkist eide wasto. Kunningas, täis rõmo, ohwerdas walge jummalattele rohked annid, nenda kui ta töütand; need mustad jummalad agga puhkesid tullist wiikka täis, et Rarkus neid miks ei pidand, sest nemmad arwasid ennast ka tähhelepanemisese wäärt ollewad. Nemmad usitasid selle pärrast fedda pahha waimo, kes surma ülle wallitses, Wlins olli selle nimmi, et ta omma pahha surretawa filmaga kunninga poiofesse peale wataks, ja tedda sega ärra huffaks. Rapsoke kossus senni nähtawalt, ja teggi wannemattele rõmo, et jubba telete suus liitus ja papp ja mamma wöis ütelda: agga nüüd täis pahha film ta ülle, ja panni tedda kiddunema. Wönnne aea pärrast olli se noor wössu närtfind surmale, ja maeti mahha. Rannapura agga, öndsa weike ödde jäi ellusse, ja öitses kui lillele ihhu ja hinge polest kunninglikku wannematte rõmuks, kelle ainus laps temma nüüd olli. Deluste wiikka ep olnud poliku tööga mitte weel kustutud; nemmad lastsid sellepärrast, kui kunninga tüttar seitsme aastaseks sai, tedda ühhe wanna kurja nöia küüsi sattuda. Selle nöia nimmi olli

Peipa. Se wiis Rannapura ärra omma hirmsa pessasse, mis Ingri- ehf Ingermanni maal kõrge mäe al kalju sees olli.

Kümme konna aastad elas õnnetu lapsuke seal — oh se olli üks jätk ja hirmus paif! — agga kui palju temma ka pididi singuma, ja kui karm se wanna nõid temma wasta ka olli: Rannapura lossus siiski ennam ja ennam, senni kui neitsi healisjeks sai. Ei maa peal ni illusjad neitsid põlnud nähtud, kui temma olli. Otsogo koit warra hommiku maddalas taewa piirdes punnetab, ja selget ilma kulutab: nenda paistis Rannapura lahke näggo, täis hingelikku rahho, ja temma silmist wõis nähha, et ta südda mitte wõluse koides olnud. Karfus teadis küll, kus temma tüttar wängis seisis, sedda olli temmale üks hea waim kulutand; agga et temma küll wäggew olli, ei wõind ta jõud ommeti Peipa ja wõluse kawwalusse ja wäe wasta middagi. Sellepärrast ei wõinud temma ka mitte lota, et ta tütrele omma hädda orrust peaseks. Need walged jummalad hallastafid ennast wiimaks Rannapura ja temma wannematte ülle, sest kuningas olli neid ärdaste pallunud ja neile fured annid annud. Agga nemmadki ei julgend mitte suiwa wäggewa Peipa kallale miina, waid läksid kawwalaste ümmerkaudo temmaga sõddima. Nemmad läkitafid kallaja ühhe tuiessega, kes nende tenistusjes olli, Rannapurale ühhe hõbbe

kammi, ühhe arja, ühhe sure õuna ja ühhe lummiwalge wodi linna, ja lastsid temmale welda: hoia need nelli asja, mis walged jummalad sulle läkitand, ja pöggene ni pea, kui sa ialdes wõid, omma wangi koiaast. Kui Peipa sind tagga aiaks, siis wista, Peiruni ja walgid jummalaid appi hüdes, esmalt se kamm omma selja tahha, ja pärrast, kui se mitte ei aita, se arri. Peaks ta sest mitte holima, ja siiski sinno kannule tiksuma, wista siis se õun, ja wimaks se wodi linna ennesses selja tahha. Panne hõlega tähhele se järg, et sa mitte ei efsi wissates. Rannapura tõutas tuiessesele, kes temmale sedda sõnnumid tõi, keit meles piddada, mis temmale olli kästud, tännas walgid jummalaid ja satis tuiesses minnema.

Kui nüüd Peipa esimesesl teisipäwal pärrast kuu lomist südda õfel kassiti wanna kullund ahjo lua selga istus, nenda kuida nõiad Ingri- ja Gestimaal igga aasta, kolmandamal, kuendamal, ühheksamal ja kahheteistkümnemal kuu lomisse aeal sedda teggid, ja nenda ratsuti Wisagora mäe peale sõitis, pugges Rannapura enne koito omma hauast wälja, need nelli asja, mis temmale ollid läkitud, kõrwalisest nurgast kasa wõttes. Temma läks, ni rutto, kui ta futis, otsekohhe eddasi, issa lossi pole. Rest lõunat olli hea teekond käidud. Nüüd watas Rannapura taggasi, ja näggi ehmatades, et temma wangi koia perre naene, se wanna hir-

mus nõid Peipa, tedda holega tagga aias. Raudwemmal parramas käes, misga pöggenejad ähwardas, istus temma märatuma kulle selgas, ja jõudis parrajast pelgja kannule. Se wiskas, walgid jummalaid appi hüdes, hõbbe kamm omma selja tahha. Silma pilgul wennis kamm wälja, wola-jaks jõeks, mis mitto penniformat pitt, wägga lai ja süggaw olli. Wanna ast pörnitses tullises wihas omma wangi ülle, kes teine pool jögge kerge jallaga eddasi ruttas, tedda kaugele mahha jättes. Tükki aea pärrast agga leidis pahharät jões ühhe koha, kust jalgsi läbbi sai, ja kargas ueste kannule. Nüüd paiskas Rannapura arja selja tahha wasto maad, ja wata: igga arjas sirgus ülles sureks puuks, nenda et paks lane-mets neid möllemaid ühhest ärra lahhytas. Läbbi metsa ei sanud nõidki ratsuti omma pörgulisse turja peal sõites, waid pididi terwe pääw otsani aiama, enne kui ümmer sai.

Kaks ööd ja üks pääw olli willets pöggeneja ilma heineta ja ilma unneta eddasi jõudnud, nüüd olli jalg wäsiind ja wõim lõppe korral. Mis imme, et teisel päwal pärrast lõunat kurri waenlane jälle kallale kippus. Rannapura wiskas nüüd õuna omma tahha. Õun kerkis ülles raud kiwwi mäeks, ni kõrge, et ärra innimenne usalda ülle ronnida. Üks kitsas teradda, kõwweretti, senna ja tänna põigiti, otsekui olleks maddu logates tedda

rajanud, juhhatas küll ülle mäe, agga enne kui Peipa sealt sure waewaga ülle sai, kippus jälle lõuna kätte. Seddamaid ei jõudnud waene printses mitte kaugele; sest wäsimus olli tedda tükkiks aeaks maggama uinutand. Ülles ärgates tundis temma ennast küll tuggewam, agga hädda olli ka jälle märatumaks kaswand. Nõid olli nüüd kolmandama päwa õhtul nenda jälle lähedalle jõudnud, et Rannapura, kui jo isä maea emalt näha olli, ennam kuhugi ei wöind pöggeneda. Nüüd ta olli lõksus. Mis sa tahhad teha! Ennäh tulli mele, et neljas asj weel järrele jänud, selja tahha wissata. Linna sai mahha pillutud. Se affas kohhisea ja purjes laiale sureks järweks, kelle laened walges wahtus Peipa ümmer kurjaste möllasid. Range torm pekssis wet ja wahtu nõiale wasto silui; ei aidand ennam ta põhjatu tiggedus, ei ka pörgulinne kuf, temma rats hobbone, kessel ka wiimne hädda käes olli. Küll ta sirrutas tiwa ja kaela, nok laiale lahti; küll ta nurjatu rabbeles, wee seest wälja sada, agga kuhho ta peäsis! ärra ta õelus kõnges sellegi pärrast. Peipa wandus kurja sure kistsaga, keif pahharättid appi hüdes, — ei need mustad wöind parrata: wannamoor waus hulgudes põhja. Seal ta nüüd mäsfab ärraräkimatta wallo sees, ahhelattega kalju külge kinni köidetud. Augi kallad ja teised hirmsad süggawusse ellajad närriwad tedda ja piinawad tedda lõpmata. Temma

peksab kätte ja jalgega, ja sirrutab ja wenuitab omma soned wälja sures waewas; sest se tulles, et se järw, mis nüüd temma nimme järrele Peipse eht Peipse järweks hütafse, allati laenetas ja tormab. Kuuskümmend kahheksa wersta pikkuti, kuuskümmend kolm laiemas kohtas laiuti, on sesamma üks nende keige suurematest järwedest Wennerifis ja lahutab sest acast Liwlandi-maa Ingermanni-maast ärra.

Kuninga Karfusse nimme kannab tännine üks suur firriko-külla sest Liwlandi-maal. Kannapurat, kes hea terwisega omma isä jure taggast tulli, ja lühikesse aea pärrast ennesselle ühe würrstlikko peigmehhe leidis, tulles meile üks firriko-külla: Ranna-Pungerja mele, mis Peipse järwe põhja pool kaldas, Eesti- ja Liwlandi raiä peal seisab. Se jöggi, mis hõbbe kammist wolama affas, on Pliha jöggi, omma alja weega. Kes sedda jögge tunneb, wõib küll ärramõista, et temma kammis sarnane on. Parrema ja wasaku pole otsekõhe tee pealt ärra pöigates, nenda kui olleks temma üks kammis-pii alla, teine üles raiatud, Narowa jõlle omma märga wallades, tukutab temma sellega seltsis ennast merresse. Se arja sarnane mets on ka mitto sadä aastad seisnud, kunni kahhe saia aasta eest Rootslasest Pohlakatega Liwlandi-maal jõddisid. Pohlakad ollid seal metsa sees warjul, agga Rootslasest pistisid metsa põllema, ja põlle-

tassid tedda sutumaks ärra. Se mäggi agga, mis Kannapura õunast üles kaswas, seisab tännapäwani: Ta ep olle nüüd küll mitte ennam raud kasu, waid paas, ja päwa kiwmi; agga mis sest luggu? meie ennemuistne jut jääb sellegi pärrast ustatu.

Aasta ümber lastorahwa tööd

1866mal aastal.

Määri- ja Küünla-kuus on rehed peksta, kaubaga turule minna, heinu koku wedada, lojuse eest muret kanda, linno-puude järele waadata, kududa, ledrada, põlloriistad parandada.

Paastu-kuus: ahjo ja hoone ehitamise tarwis puid raiuda ja wäljavedada, lojuse eest muret kanda, kududa, kanad hauduma panna.

Jüri-kuus: ajad parandada, kraawid ja teed puhastada, hooned ehitada, sõnnikut wedada kapsta ja kartohwli maa peale, hargi õpetada illes käima, kapsta labad kaewata ja kapstad külvata, õuna ja marja puid puhastada, heinamaad puhastada, künda, hernerid ja läätsid külvata, kaerad külvata, aned hauduma panna.

Rehe-kuus: künda, oad, hernerid ja läätsid külvata, suured odrad külvata, kartohwliid maha panna, oad istutada, linad ja kanepit külvata, lõngu ja riet wärwida, kangad pleekida, linno-puude järele waadata.

Jaani-kuus: kapstad ja kaalid istutada, kartohwli maa äästata, rukki maa peale sõnnikut wedada, kesa künda, kattufsed parandada, teed sillutada, heinu teha.

Heina-kuus: kartohwliid mullata, sõnnikut wedada, heina niita, linu kikkuda, mesilaste pere järele waadata.

Leikuse = kuus: wilja leigata, ruffid ja niso külwata, linu
fiskuda, lambad niita.

Mihkli = kuus: sügifest heina niita, wilja leigata, kartohwliid
üleswõtta, ruffi-fõrs künda, linu leotada, õunad mahawõtta.

Wiina = kuus: linno = puud ärawõtta, kapstad ja kaalid ajast
ärawõtta, künda, reht peksta, kaubaga turule minna,
kapstad sisseteha, aned nuuma peale panna.

Talwe = kuus: kiwa wäljakaewata, teed parandada, hagu
teha, aned tappa, kaubaga turule minna, linu lõugutada
ja ropfida, lambad niita, lojuste laudad parandada, saa-
nid ja reed parandada, sead nuuma peale panna.

Jõulu = kuus: reht peksta, hagu ja puid wedada, kaubaga
turule minna, linad sageda, lebrada, lojufsid tappa, heinu
wedada.

